

TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZLERİ VE BAĞLI BİRİMLER YÖNETMELİĞİ (HASUDER Çalıştay Raporu, Ankara/22 Mart 2015)

Şubat 2015 tarihinde HASUDER Sağlık Politikaları ve İstihdam çalışma grubu tarafından aynı konuda hazırlanan raporun girişinde de belirtildiği üzere tüm katılımcılar Sağlıkta Dönüşüm Programının ve aile hekimliği sisteminin Toplum Sağlığı Merkezleri (TSM) konusunda yarattığı sorunları ve yetersizliğini kabul etmektedir. Bu sorunların varlığında çalışma grubumuz aşağıda yer alan değerlendirmeleri yapmıştır:

TSM Görev Tanımı:

Yönetmelikte Madde 4/n'de geçen TSM görev tanımı iyi yapılmamıştır. TSM'ler aile hekimliği uygulamasındaki sorumlusu belli olmayan veya aile hekimlerinin ağır iş yükü nedeniyle yapamadığı işleri yapan bir örgütlenme birimi gibi görülmektedir. Oysa TSM'ler halk sağlığı uzmanlarının sorumluluğunda olan bir sağlık bölgesinin yönetim birimidir ve Yönetmelikte de böyle tanımlanmalıdır. TSM'lerin halen yaşadığı sorunların büyük çoğunluğu TSM'lerin bir yönetim birimi olarak görülmemesinden kaynaklanmaktadır.

TSM'nin Sunduğu Hizmetler:

Bu çerçevede TSM Yönetmeliğine aşağıdaki hizmetler eklenmeli veya daha açık ifade edilmelidir:

- a) Aile Hekimliği Birimleri ve TSM'ye bağlı diğer birimlerin hizmetlerinin denetimini yapar. TSM bölgesinde saptadığı sorunların çözümü için gerekli tüm girişimleri yapar.
- b) TSM'ler Aile Hekimliği Birimleri de dahil olmak üzere bölgedeki tüm hizmet içi eğitimleri düzenler. Bu eğitimler aile hekimleri ve bağlı birim personellerinin katılımı zorunlu eğitimlerdir ve gereksinim durumunda İl Halk Sağlığı Müdürlüklerince de planlanabilir.
- c) Aile hekimleri ve TSM'ye bağlı birimler üzerinden periyodik olarak bildirilen verilerin sürveyansını yapar. TSM'ler aile hekimlerinin her türlü verisine ulaşabilme ve değerlendirme yetkisine sahiptir.
- d) Kendi bölgesinde yürütülecek ulusal düzeydeki sağlığı geliştirme programlarını yürütür.
- e) Aile Hekimliği Birimleri ve bağlı birimlerle işbirliği içinde, bulaşıcı hastalıkların kontrolü (sürveyans, salgın yönetimi ve filyasyon) hizmetlerini yürütür/yürütülmesini sağlar.
- f) Olağandışı durumlarda (göç, mevsimsel işçiler, deprem, sel vb) sağlık hizmetlerinin sunulmasını organize eder.
- g) Mevzuat çerçevesinde çevre sağlığı hizmetlerini yürütür.
- h) İş sağlığı hizmetlerinin toplumsal düzeyde organize edilmesini sağlar.

Yukarda verilen hizmetler dışında yer alan ve TSM Yönetmeliğinden çıkartılması önerilen hizmetler aşağıda verilmiştir. Bu hizmetler TSM tarafından doğrudan sunulmayan ancak değerlendirmesi ve sunulması için ilgili birimlerin (aile hekimliği, KETEM, VSD vb) TSM tarafından koordinasyonunun sağlanacağı hizmetlerdir:

- a) Ölüm raporu
- b) Evde sağlık hizmeti
- c) Okul çağı çocuk aşıları
- d) Kanseri erken teşhis ve tarama hizmetleri
- e) Hareketli nüfusa yönelik hizmetler (tarım işçileri, göçmenler vb)
- f) Acil sağlık hizmetleri
- g) Adli tıbbi hizmetler
- h) Laboratuvar ve görüntüleme hizmetleri

TSM Başkanı:

Nüfusu 100.000'i aşan TSM'lerde TSM Başkanı (madde 6/2) öncelikle halk sağlığı uzmanları arasından atanmalı, nüfusu 100.000'inin altında olan TSM'lerde ise çalışacak gönüllü halk sağlığı uzmanı varsa ataması yapılmalıdır. Eğer TSM Başkanlığı görevini üstlenecek yeterli sayıda halk

sağlığı uzmanı yoksa halk sağlığı doktora veya yüksek lisans eğitimi almış hekimlerden başlayarak atama gerçekleştirilmelidir. Yönetmelikte Madde 6'da geçen "tercihen" sözcüğü bu nedenle kaldırılmalıdır. TSM Başkanının görevlerinin tanımlandığı maddeye (madde 45) "TSM Başkanı halk sağlığı uzmanları arasından atanır ve TSM'de çalışan halk sağlığı uzmanlarına halk sağlığı uzmanının görev tanımına uymayan görevler verilemez" hükmü eklenmelidir. Yönetmelikte TSM Başkanı yerine TSM Başhekimisi veya TSM Sorumlu Hekimi tanımının kullanılması önerilmektedir.

TSM Personeli:

TSM çalışanlarının personel hareketliliği en aza indirilmeli, buradaki personel geçici görevlerle başka hizmetlere gönderilen bir konumda olmamalıdır.

TSM Bağlı Birimleri:

TSM bağlı birimleri arasına Aile Sağlığı Merkezleri ve Ağız Diş Sağlığı Merkezleri de eklenmelidir. Madde 38'de belirtilen TSM'lere bağlı birimlerin görev tanımları ve hangi kriterlere göre açılacağı (nüfus vb), bina ve kadro durumları da yeterince tanımlanmamıştır. Bu eksiklikler Yönetmelik veya hazırlanacak yeni bir Yönergede verilmelidir.

TSM Nüfusu:

Nüfusu 200 bini aşan ilçelerde gerekli görüldüğü takdirde ek TSM'ler kurulmalıdır. Madde 5, bu bağlamda yeniden ele alınmalı ve bir çok büyük ilçede TSM sayısı artırılmalıdır. TSM kadro ve bina durumları da daha ayrıntılı yapılandırılmalıdır.

TSM ve ASM Bölgeleri:

TSM ve ASM nüfusları birbirini kapsamamaktadır. Sağlık düzeyi göstergeleri hesaplanırken çoğunlukla sorun yaşanmaktadır. Bölgeye ait gerçekçi bir planlama gerçekleştirme olasılığı çok düşüktür. Bu nedenle aile hekimlerinin TSM bölgesi dışından bireyleri listelerine kaydetmesi yasaklanmalıdır.

TSM ve ASM Mevzuat Uyumu

Öneriler çerçevesinde mevzuat içindeki tutarsızlıklar giderilmelidir.